

*Леся Анатоліївна ІВАЩУК,
молодший науковий співробітник
Фонду Президентів України
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (Київ)*

ПЕТРО ІВАНОВИЧ РУЛІН – ПЕРШИЙ ДИРЕКТОР МУЗЕЮ ТЕАТРАЛЬНОГО, МУЗИЧНОГО ТА КІНОМИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Представлений нарис являє собою біографічний опис життя та наукової діяльності першого директора Музею театрального, музичного та кіномистецтва України Петра Івановича Руліна (1892–1940). Дослідження базується на вивченні фондів Музею театрального, музичного та кіномистецтва України та Центрального державного архіву-музею літератури та мистецтва.

Ключові слова: Театральний музей при Всеукраїнській академії наук (Музей театрального, музичного і кіномистецтва України), Петро Іванович Рулін.

The given essay is a biographic description of the life and scientific activity of the first director of the Museum of drama, music and cinema art of Ukraine, Petro Ivanovych Rulin (1892–1940). The research is based on the study of the funds of the Museum of drama, music and cinema art of Ukraine and of the Central Archive Museum of literature and art.

Key words: Theatrical Museum by the All-Ukrainian Academy of Sciences (Museum of drama, music and cinema art of Ukraine), Petro Ivanovych Rulin.

Представленный очерк дает биографическое описание жизни и научной деятельности первого директора Музея театрального, музыкального и киноискусства Украины Петра Ивановича Рулина (1892–1940). Исследование базируется на изучении фондов Музея театрального, музыкального и киноискусства Украины, а также Центрального государственного архива-музея литературы и искусства.

Ключевые слова: Театральный музей при Всеукраинской академии наук (Музей театрального, музыкального и киноискусства Украины), Петр Иванович Рулин.

На сьогодні існує низка імен української інтелігенції 20–30 рр. ХХ ст., чия роль і значення в історії української культури не може бути применшеною. Один із таких діячів науки та культури — перший директор Музею театрального, музичного та кіномистецтва України¹ Петро Іванович Рулін (1892–1940).

Висвітлення історії заснування та наукової діяльності Українського театального музею у 1920–1930-х рр. неможливе без усвідомлення загальної політичної картини на території України даного хронологічного періоду та основних напрямів діяльності УАН-ВУАН.

Академія, яка була заснована при Гетьманаті 1918 р., продовжувала своє існування при Директорії та денікінцях; при радянській владі, з 1919 р., Академія підлягала безпосередньо Наркомосвіті УСРР. Варто вказати, що впродовж всього свого існування ВУАН перебувала у скрутному матеріальному становищі, унаслідок фінансової кризи в країні Академія майже не отримувала коштів від держави, що призводило до значного скорочення штатів і зменшення обсягів робіт. До того ж перенесення столиці держави до Харкова теж не сприяло процвітанню київської Академії. Проте Академія наук була на той час єдиним науковим центром, у стінах якого була можливість провадити дослідну діяльність. З прийняттям радянською владою «Інструкції для ВУАН про порядок реєстрації наукових установ» було встановлено єдиновладність ВУАН в Україні [18, с. 43].

У 1924 р. сталася чергова реорганізація управлінських відомств радянської влади, замість Наукового комітету (Наркомос) було створено Головне науково-методичне управління науковими установами (Укрголовнаука) Народного комісаріату освіти (НКО) УСРР, перетворене 1925 р. у Головне управління науковими установами НКО УСРР. У його віданні перебувала ВУАН до 1928 р. Головною метою управління були централізація науки та усунення паралелізму в дослідженнях.

Питання поповнення музеїв, передача ВУАН різних колекцій, прийняття їхніх статутів, затвердження керівників, приміщення, відрядження для збирання експонатів були го-

---

¹ 1926–1936 рр. — Український театральний музей (УТМ) при ВУАН, нині — Музей театального, музичного і кіномистецтва України (МТМК України).

ловними завданнями для співробітників ВУАН. Тож не дивно, що співробітники Академії ні хвилини не вагались, коли виникла потреба передачі Театрального музею мистецького об'єднання «Березіль». Завдяки праці П. І. Руліна, спрямованій на комплектування фондів УТМ, створено унікальну джерельну базу для дослідження історії української культури та театрального мистецтва. Так, за час його роботи музей поповнився безцінними скарбами з історії українського театру. Йдеться зокрема про «Вертеп» XVIII ст., унікальні афіші та документи театрального життя XIX ст., меморіальну спадщину видатних корифеїв українського театру М. Кропивницького, М. Заньковецької, братів Тобілевичів та інших діячів української сцени дореволюційного періоду. Значна кількість зібраних ним експонатів пов'язана з радянським драматичним і музичним театром. Зібрані ним численні фото, ескізи, макети, театральні костюми, твори скульптури та живопису дають уявлення як про історію тогочасних театральних колективів України загалом, так і про видатних діячів театру – А. Бучму, І. Мар'яненка, Ю. Шумського, Г. Юри, Л. Курбаса, М. Крушельницького, В. Василька, Н. Ужвій, М. Литвиненко-Вольгемут, З. Гайдай та ін.

Нині загальний фонд МТМК України становить більше 250 тис. одиниць зберігання. Це один із найпотужніших музеїв України за кількістю експонатів. А коли все починалося (29 травня 1926 р.) музейних одиниць було всього лише 1795 речей, про що свідчать матеріали архіву музею.

Та сам Петро Іванович Рулін і досі не посів належного місця в історії української культури. Мало відомий навіть його життєвий шлях. Біографічну інформацію про вченого нині можна знайти, насамперед, у фондах архіву МТМК України [6; 7; 8; 9; 10], а також у ЦДАМЛМ України, де зберігається його особовий фонд [1; 2; 3; 4; 5]. Так, у короткій біографії Петра Руліна вказано, що він народився 28 серпня та був охрещений 15 вересня 1892 р. у Києві [4, арк. 1]. Його батько Іван Петрович (Йоганн Фрідріх) Рулін – швед, син небагатого фермера, приїхав до Росії на заробітки й осів у Києві, де працював в одному із відділів фірми Альфреда Нобеля. Мати – Клавдія Вікторівна Руліна (дівоче прізвище – Григорович-Барська) належала до старовинного купецького роду, що дав нашій культурі чимало талановитих людей. Серед них – ві-

домий архітектор XVIII ст. Іван Григорович-Барський, який побудував у Києві низку церков, що збереглися до наших днів, та його брат Василь – мандрівник, етнограф і письменник.

П. І. Рупін закінчив реальне училище та із золотою медаллю історико-філологічний факультет Університету Св. Володимира (1916). Відтак, був залишений професорським стипендіатом при кафедрі російської літератури [5, арк. 1]. Будучи вже професором, Петро Іванович десять років (1924–1934) очолював кафедру театрознавства Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка.

Відомості про музей за період його існування в складі Академії зберігаються в документах ІР НБУВ (фонди X, 279, 291) [11; 12; 13; 14; 16].

Історію заснування музею Петро Рупін неодноразово висвітлював на шпальтах вітчизняних і зарубіжних періодичних видань. Скажімо: «Культура і мистецтво» (1928 р.), «Нове мистецтво» (7 лютого 1928 р.), «Kulturchronik» (1929, № 3, рубрика «Ukrainische sovjetrepublik»), в «Das ukrainische Theatermuseum», «Культуробітник» (1930 р., № 13/14), «Масовий театр» (1932 р., XII). П. І. Рупін розраховував повернути увагу до музею і залучити до комплектування його фондів жертводавців за допомогою цих повідомлень [3, арк. 1–6, 16–17, 32, 52, 57–58].

Спершу УТМ було засновано при театрі «Березіль». Та, коли театр було переведено до Харкова, Театральний музей передали Всеукраїнській академії наук. 21 травня 1926 р. театрознавцю та співробітнику УАН П. І. Рупіну було видано мандат на прийняття від мистецького об'єднання «Березіль» Театрального музею. 29 травня 1926 р. Л. Сердюком, П. Масохою і П. Рупіним було підписано акт передачі майна Театрального музею мистецького об'єднання «Березіль» до складу ВУАН. [7, арк. 1–3]. Сама передача сталася влітку 1926 р., тож музей продовжив своє існування при Кафедрі українського мистецтва Історико-філологічного відділу ВУАН. Зокрема, в «Історичній записці Історично-філологічного відділу» (1929) наголошувалося, що музей мав справу з театрами різних масштабів, кваліфікації та напрямів, ставлячись до них, як до об'єкту своїх студій та експозицій [14, арк. 39].

Офіційною датою заснування музею при ВУАН вважається 14 жовтня 1926 р., але приміщення він зміг отримати лише 1927 р. в 24-ому корпусі Лаври [6, арк. 1, 3].

Оскільки Кафедру українського мистецтва очолював акад. О. П. Новицький, то спочатку саме він виконував обов'язки керівника УТМ [16, арк. 16–18; 15, арк. 1]. Лише 23 грудня 1926 р. П. І. Руліна було затверджено нештатним керівником Театрального музею при Кабінеті українського мистецтва, оскільки він був нештатним співробітником відділу. В той самий день було одногосно обрано на посаду нештатного постійного співробітника музею О. Т. Кисіля. Згодом, 5 січня 1928 р., Петра Івановича обрали на посаду штатного керівника музею [13, арк. 19, 20, 22].

Завдяки енергії П. І. Руліна, не зважаючи на матеріальну скруту, дефіцит робочих рук і нестачу приміщення, музей відразу поставив собі широкі завдання: УТМ «повинен бути установою, яка:

1) зберігає пам'ятки та матеріали, потрібні для дослідження минулого театру;

2) йдучи врівень з театральною сучасністю, відбиваючи здобутки кожного сезону, змогла б служити за перманентну виставку сучасного театрального мистецтва на Україні, поширюючи таким чином його нові течії поза межі великих центрів театральної культури» [21, с. 7].

У 1927 р. побачила світ перша збірка музею «Український театральний музей: Завдання і перспективи», автором якої був П. І. Рулін. Музейцією невеличкою книжкою нарешті привернув до себе увагу громадськості, тому що на той час Києво-Печерська лавра була передмістям Києва. У ній науковець наголошував, що УТМ не може обмежуватися україномовним середовищем і вивчати лише український театр, де б він не існував, а має студіювати також всю театральну культуру, що розвивалась в межах етнографічної України. Автором проводилась паралель між Українським театральним музеєм при ВУАН у Києві та музеєм «Comedie Francaise» у Парижі, «Дрезденським театральним музеєм», музеєм при «Московському Художньому» та «Великому оперному» в Москві, а також із музеєм знаменитого оперного театру «La Scala» в Мілані. Особливу увагу звертав П. І. Рулін на Державний театральний музей імені А. Бахрушина в Москві, який зосередив у своїх фондах експонати про розвиток театру в Росії [23, с. 1–21].

Дбаннями Петра Руліна УТМ 1927 р. провадив значну роботу щодо збирання матеріалів, про що свідчить його лист до

О. П. Новицького зі звітом, у якому міститься список придбаних експонатів [8, арк. 1–3].

Петро Іванович цілком і повністю віддавав життя для розвитку музею. Так, він їздив у відрядження до регіональних театрів та збирав матеріали (зокрема вчений відвідав «Березіль», театр імені Т. Г. Шевченка у Харкові, Одеську держдраму та театр імені М. Заньковецької у Львові). Як результат, — зацікавленість музеєм посилилася, було розпочато тісну співпрацю театрів з УТМ [11, арк. 6]. П. І. Рулін намагався примножити кількість експонатів музею. Так, він офіційно звернувся до ВУАКу з проханням передати УТМ всю україніку, а також п'єси українських авторів із колишніх фондів органів цензури, заборонені за часів Російської імперії [17, арк. 68].

Протягом тривалого часу Петро Іванович був єдиним штатним співробітником УТМ (крім сторожа) [12, арк. 2], тому залучав до роботи студентів Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка, які із захопленням йому допомагали. Але самим вірним і безвідмовним помічником завжди була дружина та друг Лідія Миколаївна. Результати наукової роботи ввійшли до виданого музеєм у 1929 р. першого «Річника Українського театрального музею», що містив статті та матеріали з історії українського театру. Серед них привертають увагу змістовні статті фундатора музею П. І. Руліна «Завдання історії українського театру», «Соціальний склад двох провінційних труп 1840-х рр.» та «Збудування першого театального будинку в Києві», а також надрукований окремим розділом його звіт про музей «Праця Українського театального музею (1916–1929 р.р.)» [21, с. 7–9, 10–41, 42–76, 218–229].

За два десятиріччя творчої праці (1916–1936 рр.) учений опублікував близько 155 праць (і це беручи до уваги, що вже 1929 р. почалися гоніння, а згодом і переслідування). Список його наукових праць опублікований в його книзі «На шляхах революційного театру» [22, с. 339–348].

Окрім вище вказаних заміток про УТМ і двох друкованих видань музею за 1927 та 1929 рр., Петро Іванович активно працював у галузі історії театального мистецтва та біографій діячів, публікував наукові замітки про М. К. Садовського, М. П. Старицького, П. О. Куліша, М. Заньковецьку, О. М. Островського, І. П. Котляревського, а також висвітлював поточне театральне життя України (зокрема, діяльність «Березоля»,

Театру російської драми, Театру імені Франка, історію сільських театрів тощо) на шпальтах тогочасних часописів і газет («Червоний шлях», «Життя й революція», «Україна», «Записки Історично-філологічного відділу УАН», «Нове мистецтво», «Пролетарська правда» тощо). Серед його публікацій також статті про Київський драматично-музичний інститут ім. Лисенка (наприклад, «Das dramatisch-musikalische Lysenko-Institut in Kiev» у *Slavische Rundschau* (1929)) та близько 80 рецензій на художні книги та підручники з театрознавства. Під його редакцією вийшло 7 томів творів М. Л. Кропивницького (1929–1931), а також збірка вибраних творів Михайла Старицького (1931).

З 1928 р. усі питання, пов'язані з Академією, вирішувались у Політбюро Центрального комітету ЦК КП(б)У. Почалося поступове обмеження самостійності Академії від спроби зміни структури ВУАН та її керівництва статутним шляхом до повної реорганізації структури Академії, завершеної в 1933–1934 рр. У цій боротьбі постраждала велика кількість видатних учених, у тому числі музейних діячів. Відтак, організована 1932 р. П. І. Руліним музейна експозиція, яка висвітлювала розвиток українського театру від шкільної драми до сезону 1930–1932 рр., піддалася критиці. Зокрема вказувалося, що, хоча з методологічного боку це значний крок уперед порівняно з іншими театральними музеями, експозиція «не була на рівні марксистської науки» [6, арк. 3–4].

13 лютого 1934 р. за постановою президії ВУАН Театральний музей серед інших музейних закладів Академії було передано у відання Народного комісаріату освіти УСРР [19, с. 499]. Та постанова не була відразу виконана й заклад опинився без всякого бюджету, аж поки наприкінці 1934 р. не був таки переданий НКО [20, с. 91]. Керівником музею до самого заслання (вересень 1936 р.) залишався П. І. Рулін.

У серпні 1934 р. Петро Іванович був звільнений із Театрального інституту за звинуваченням у пропаганді концепцій українського націоналізму, а згодом його було заарештовано та засуджено до 6 років таборів за звинуваченням у контрреволюційній націоналістичній діяльності, виконанні націоналістичних «установок» С. Єфремова, М. Грушевського, Остапа Вишні та ін. [9, арк. 1].

За тих часів термін був невеликий, а збереження за ним права листування, отримання грошей і посилок вселяла на-

дію на благополучне звільнення. Та волею долі вчений потрапив до одного з колимських таборів, де умови існування були вкрай важкими.

Листи Петра Івановича Руліна до дружини Лідії Миколаївни, написані під час утримання під вартою та на засланні дають змогу простежити подальшу долю їхньої родини. Зокрема, в короткій записці за 16 травня 1936 р. П. І. Рулін повідомив дружину, що його засуджено. Петра Івановича відправили на Колиму. З 6 по 11 серпня він провів у Магадані, потім його партія ув'язнених була переправлена до селища Червона річка за 300 км напівніч від Магадана. Там ув'язнених розподілили і П. І. Руліна направили до села Чорне озеро, розташованого за 100 км напівдень від Червоної річки (біля Японського та Охотського морів), де він мав працювати бухгалтером. Тож, лише у кінці серпня вчений нарешті дістався місця призначення. Природні умови цього краю були дуже суворі — морози, дощі та коротке холодне літо; навігація припинялася ще на початку календарної зими. У липні П. І. Руліна перевели на загальні роботи.

Та й в засланні вчений намагався вижити морально та духовно. В одному з листів він просить дружину надіслати його ненадруковані наукові роботи, зокрема: 1) «Театральний роз'їзд» — 4 зошити; 2) «Шевченко і Щепкін»; 3) «Націоналізм в історії українського театру»; 4) «Театр на Україні в радянські роки»; 5) «Гоголівська пайка»; 7) «Проблеми експозиції Театрального музею». Крім цього — зібрання відбитків, бібліографію праць, 40 аркушів початої книги — все, що було залишене ним під час арешту органами ДПУ [2, арк. 1, 10, 12, 48, 51, 73, 113–116].

Дружина та донька Петра Руліна теж не unikли гонінь. Улітку 1937 р. їх було заслано до Челябінського краю (Чаша Челябінська, с. Расковалово). Лідія Миколаївна працювала у сільській школі, Ірину було відраховано з Київського політехнічного інституту. Та згодом їй вдалося продовжити навчання у Свердловському університеті на заочному відділенні економічного факультету.

У березні 1939 р. родина П. І. Руліна повернулася до Києва. А восени, після порушення Лідією Миколаївною клопотання в Москві, її призначили штатним викладачем іноземної мови в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка та

школі. Відтак, у листі від 10 вересня 1939 р. (у свій день народження) Петро Іванович Рулін будує оптимістичні плани на майбутнє, сподіваючись продовжити свою справу після звільнення. Він просить дружину передплатити та збирати випуски журналу «Театр» і газети «Пролетарська правда», особливо, якщо там були опубліковані замітки на літературно-театральні теми, для написання, як він пише, декількох книг із історії російського театру. П. І. Рулін брав участь в якості суфлера у виставах, які організовувались ув'язненими.

На початку літа 1940 р. за наполяганням дружини Петро Іванович навіть звертався до Верховного суду з клопотанням переглянути його справу, але помер від виснаження, не доживши 1 року та 9 місяців до кінця терміну – червень 1940 р. [2, арк. 125–129, 138–142, 146–148, 160–162]. У 1957 р. Петро Іванович Рулін був посмертно реабілітований [10, арк. 1].

Петро Іванович Рулін – один із багатьох представників української інтелігенції, який, попри нестерпні умови життя та творчості, гоніння та репресії, залишив помітний слід в історії музейно-театральної сфери України. Завдяки вченому ми маємо нині не лише праці з історії українського театру, а й ґрунтовну наукову джерельну базу для вивчення цієї історії, котра засвідчує значний розвиток українського театрального мистецтва кінця XVIII – початку ХХ ст.

Архівні джерела

Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва

Ф. 90. П. І. Рулін.

1. Рулін П. І. «Театральний музей ВУАН». Стаття. 1932 р. – Ф. 90. – Оп 1. – Спр. 21.
2. Листи до Руліної Лідії Миколаївни (дружини). 16 травня 1936 р. – 18 червня 1940 р. – Ф. 90. – Оп 1. – Спр. 240.
3. Рулін П. І. «Музей Всеукраїнської академії наук», «Театральний музей ВУАН» та ін. Статті укр., нім. мовами. Брошури з правкою автора, вирізки з газет, журналів. 1927–1933 рр. – Ф. 90. – Оп 2. – Спр. 9.
4. Метрична виписка про народження Руліна П. І. (1892) 23 вересня 1892 р. – Ф. 90. – Оп 2. – Спр. 23.
5. Свідоцтво на право одержання диплому про закінчення Київського університету. 1916 р. – Ф. 90. – Оп 2. – Спр. 24.

Музей театрального, музичного та кіномистецтва України

Архів музею

6. Рулін П. І. Театральний музей ВУАН. – Спр. 8474. - 3 арк.
7. Акт передачі майна театрального музею МО «Березіль» до ВУАН, підписаний Л. Сердюком і П. Масохою від МОБ і П. Руліним від ВУАН. 29.05.1926 р. – Спр. 16849.

Рукописний архів музею

8. Лист П. Руліна до акад. О. П. Новицького про надходження до музею за півріччя, перераховується. 20.03.1927 р. – Спр. 10330.

Архів П. І. Руліна

9. Вирок у справі Руліна П. І., театрознавця, першого директора Українського театрального музею. 16.05.1937 р. – н/доп., Спр. 11334.
10. Довідка Верховного Суду УРСР про реабілітацію Руліна П. І., першого директора Українського театрального музею. 09.05.1958 р. – н/доп., Спр. 11335.

*Інститут рукопису Національної бібліотеки України
ім. В. І. Вернадського*

Ф. 10. УАН-ВУАН

11. Український театральний музей (замітка про роботу музею). – Ф. 10. - Спр. 18718.

Ф. 279. О. П. Новицький

12. Статистична картка обслідування наукових установ СРСР з даними про кафедру мистецтвознавства, внесеними О. П. Новицьким. 17 червня 1929 р. Додаток: супровідний лист з канцелярії президента АН УРСР. – Ф. 279. - Спр. 877.
13. Новицький О. П. Виписки з протоколів засідань I-го відділу ВУАН та його комісії. 1920–1928 рр. 11 грудня 1919 р. К. – Ф. 279. - Спр. 904. - 26 арк.
14. Історично-філологічний відділ ВУАН. Історична замітка. 1929 р. Машинопис. – Ф. 279. - Спр. 907. - 72 арк.
15. Трудовий список Новицького О. П. Завірена копія 28 січня 1930 р. – Ф. 279. - Спр. 2801. - 1 арк.

Ф. 291. В. М. Зуммер

16. Новицький О. П. Трудовий список за 1889–1933 рр. Копія. Бланк і окремі аркуші. – Ф. 291. - Спр. 312. - 24 арк.

Фонд Всеукраїнського археологічного комітету

17. Про стан музеїв (акти обслідувань, листування в музейній справі). 1927 р. - Ф. ВУАК. - Спр. 112.

Надруковані джерела

18. Історія Академії наук України. 1918-1993 [Текст] - К. : Наук. думка, 1994. - 317 с.
19. Історія Національної Академії наук України. 1929-1933 [Текст] : документи і матеріали / НАН України ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського / відп. ред. П. С. Сохань; упоряд. Т. В. Вересовська та ін. - К., 1998. - 542 с. - (Джерела з історії науки в Україні).
20. Полонська-Василенко, Н. Д. Українська Академія наук [Текст] : нарис історії / Н. Д. Полонська-Василенко. - К. : Наук. думка, 1993. - Ч. 2. - 215 с.
21. Річник Українського Театрального Музею [Текст] / під ред. П. І. Руліна. - К., 1929. - 236 с.
22. Рулін, П. І. На шляхах революційного театру [Текст] / П. І. Рулін. - К., 1972. - 354 с.
23. Рулін, П. І. Український театральний музей [Текст] : завдання і перспективи / П. І. Рулін. - К., 1927. - 21 с.

Іващук Л. А. П. І. Рулін – перший директор Музею театального, музичного та кіномистецтва України.

Ключові слова: Театральний музей при Всеукраїнській академії наук (Музей театального, музичного і кіномистецтва України), Петро Іванович Рулін.

Біографічний нарис життя та наукової діяльності (1892-1940) першого директора Музею театального, музичного та кіномистецтва України Петра Івановича Руліна засновується на вивченні фондів Музею театального, музичного та кіномистецтва України та Центрального державного архіву-музею літератури та мистецтва й містить найбільш повні на сьогодні біографічні дані про вченого й культурного діяча. Розкрито основні етапи життя П. І. Руліна, зокрема його походження та причини й наслідки репресій щодо нього та його родини. Наголошено непересічну роль дослідника у формуванні фондів і пропаганді діяльності Театрального музею. Зроблено огляд його друкованої спадщини. Автор доводить, що П. І. Рулін – один з тих небагатьох, хто попри гоніння та репресії залишив помітний слід в історії музейно-театральної сфери України.

Ivashchuk L.A. P.I. Rulin – the first director of the Museum of drama, music and cinema art of Ukraine.

Key words: Theatrical Museum by the All-Ukrainian Academy of Sciences (Museum of drama, music and cinema art of Ukraine), Petro Ivanovych Rulin.

The biographic essay of the life and scientific activity of the first director of the Museum of drama, music and cinema art of Ukraine, Petro Ivanovych Rulin (1892–1940) is based on the study of the funds of the Museum of drama, music and cinema art of Ukraine and of the Central Archive Museum of literature and art and comprises the most complete biographic data on the scientists and cultural figure. The main phases of the life of P.I. Rulin are described, especially his origin and the reasons of repressions for him and his family. The unique role of the researcher is underlined in the sphere of funds formation and propaganda of the activity of the Theatrical Museum. His publications are reviewed. The author proves that P.I. Rulin is one of the few, who has made a considerable contribution to the history of museum and theatrical sphere of Ukraine despite persecution and repressions.

Ивашук Л. А. П. И. Рулин – первый директор Музея театрального, музыкального и киноискусства Украины.

Ключевые слова: Театральный музей при Всеукраинской академии наук (Музей театрального, музыкального и киноискусства Украины), Пётр Иванович Рулин.

Биографический очерк жизни и научной деятельности (1892–1940) первого директора Музея театрального, музыкального та киноискусства Украины Петра Ивановича Рулина основывается на изучении фондов Музея театрального, музыкального и киноискусства Украины и Центрального государственного архива-музея литературы и искусства и вмещает наиболее полные на сегодня биографические данные об учёном и культурном деятеле. Раскрыты основные этапы жизни П. И. Рулина, в частности его происхождение, причины и последствия репрессий в отношении его и его семьи. Обращено внимание на неординарную роль исследователя в формировании фондов и пропаганде деятельности Театрального музея. Сделано обозрение его печатного наследия. Автор доказывает, что П. И. Рулин – один из тех немногих, кто, несмотря на гонения и репрессии, оставил заметный след в истории музейно-театральной сферы Украины.